

SOK VAGY KEVÉS?

Inzelt István

A kutatásra - és ezzel együtt a könyvtárra, dokumentációra - fordított összegek növekedési görbéje minden fejlett országban meredekebben emelkedik, mint a nemzeti jövedelemé. Nyilván van valahol egy ésszerű határ, ameddig a kutatási költségek növelése még "kifizetődő". Mi bizonyosan nem jutottunk el eddig a határig, mert a legfejlettebb országoknak a nemzeti jövedelemre számított kb. 3 %-os kutatási, fejlesztési ráfordításával szemben ennek átlag a felénél tartunk. Ezeknek a kutatási-fejlesztési költségeknek ismét csak egy kis százaléka jut a műszaki tájékoztatásra. Figyelembe kell venni azonban azt is, hogy a dokumentáció nem az egyetlen szakterület, amelynek lelkes művelői azt hirdetik, hogy az elmaradásunk válságossá válhat, és a helyzeten csak lényegesen nagyobb ráfordítással lehet segíteni.

Ezért célszerű, ha legalább a magunk számára megkíséreljük tisztázni, milyen módszerekkel lehetne megközelíteni azt a kérdést, hogy a könyvtárainkra, a dokumentációra fordított pénz, szakember, helyiség, deviza, stb. sok-e, vagy kevés?

Egyedül az OMKDK hálózatához tartozó műszaki könyvtárakra fordított összeg kb. évi 45 millió forint. Ez így, egy összegben - nem kevés.

Ezen belül egyedül a NIM-hez tartozó műszaki könyvtárak kerekén félmillió könyvet, 100 000 kötet folyóiratot, egyenként kb. ugyanennyi szabadalmat, szabadalmat, fordítást, 25 000 árjegyzéket, prospektust és még vagy 250 000 egyéb dokumentumot /kutatási-, uti-jelentést, mikrofilmet, témafigyelést, különlenyomatot, stb./ őriznek. Hogy ehhez mennyi hely kell? Nagyon sok. Ha a tárca területéről őrzött 100 000 szabadalmat az OMKDK-ban tárolt 6 000 000 szabadalmi leírással hasonlítom össze, akkor ez viszont arányosan is rendkívül kevés.

A NIM hálózatához tartozó könyvtárak tehát kb. 1 200 000 könyvtári egységet őriznek. Ehhez reménybeli /potenciális/ olvasóként közel 5000 mérnök, kb. 25 000 műszaki és 250 000 körüli egyéb dolgozó jön tekintetbe.

/Az adatok könyvtári statisztikai bevallások, amelyek nem mindig egyértelműek és teljeseek. Pontosság azonban e cikk szempontjából amúgy sem fontos - inkább csak viszonyításul szolgál./

Ha a felsorolt állományt a várható olvasók számához viszonyítjuk, akkor az mérnökönként 100 kötet könyvet, 20 kötet folyóiratot és 120 egyéb dokumentumot jelent. Ha mindezt nemcsak a mérnökök, hanem az összes műszakiak létszámára vetítjük, egy főre még akkor is 50 kötet könyvtári egység jut.

E szám azonban nem tartalmazza a bekötetlen, folyó évi folyóiratok, dokumentációs kiadványok, a konferenciák anyagáról szóló előzetes közleményeket /preprinteket/. Vannak könyvtáron kívül őrzött dokumentumok is /pl. prospektusok az anyagbeszerzésen, ajánlatok a beruházási, gépkönyvek a technológiai, OMFB tanulmányok a műszaki fejlesztési osztályon/, amelyeknek nyilvántartása ugyancsak a műszaki könyvtárnak feladata lenne.

Sok volna mindezt elolvasni? Lehetetlenül sok.

Elég ez az igények kielégítésére? Kevés. Valamennyi vállalatunk és intézetünk kevesli a mindenkori devizakeretet, a legtöbb helyen korlátozottan tartják a könyvbeszerzésre, berendezésre fordítható pénzüsszeget /1/.

Mi történne azonban akkor, ha egyszer teljes mértékben kielégítenénk a pénzügyi igényeket, lépést tartana-e ezzel az olvasási igény, az olvasói kapacitás növekedése? Sajnos a beszerzési igény többnyire felülmúlja az olvasási kapacitást és így a kevés könyv is sokká válik.

A sok és kevés, a tulzott, vagy éppenséggel nem is jelentkező igények között ott áll a könyvtáros. A több mint egymillió darabot számláló könyvtári állomány beszerzése, nyilvántartása, osztályozása, raktározása, karbantartása, kölcsönzése, fejlesztése és propagandája kb. 100 főállású és 135 mellékfoglalkozású műszaki könyvtárosra hárul. Utóbbiak számát a végzett munka arányában 1/3-ára redukálva - összesen kb. 150 könyvtárossal kell számolni. Az előljáróban feltett kérdést itt már egyszerű eldönteni. Ez a felsorolt feladatok elvégzéséhez mindenképpen kevés. Ha sok a feladat, és kevés az elvégzéséhez szükséges ember, azon háromféleképpen lehet segíteni: csökkenteni a feladatot - esetünkben a könyvtári egységek számát, - növelni a könyvtárossokét, vagy egyidejűleg megvalósítani mind a kettőt.

Az állomány csökkentése, a selejtezés csaknem éppolyan fontos feladat, mint az új beszerzés. A műszaki irodalom a technika szédítő ütemű fejlődésének megfelelően nagyon gyorsan avul. Tíz év alatt nemcsak kétszeresére nő a szakirodalom, de nagyrészt el is avul. Persze ez nem fogható fel mechanikusan. A kiadványok avulásának is megvan a maguk "felezési ideje". A napilap már 24 óra múlva nem éri a felét sem, egy táblázatos könyv 10 év után is értékes lehet. Valamely gyártmányleírás vagy akár hivatalos rendelet abban a pillanatban elavul, amikor ugyanarról a témáról új gyártmányismertető, vagy módosított rendelet jelenik meg. A műszaki könyvek hosszú átfutási ideje miatt /kb. 2 év/ egyes rohamosan fejlődő szakmákban /híradástechnika, űrhajózás, gyógyszeripar/ előfordul, hogy a könyv egyes részei már a megjelenés időpontjában elavultak. Mindennél elavultabb azonban a selejtezési rendelet, amely pillanatnyilag a bátor selejtezés legfőbb

akadály. Már pedig egyedül a NIM hálózatban 100 000-es nagyságrendű könyvtári állományt kellene selejtezni ahhoz, hogy könyvtáraink az évekig kézbe sem vett, használhatatlan állományba bele ne fulladjanak.

Az állomány gyors szaporodása az egyik oldalon, a sok akadállyal nehezített selejtezése a másik oldalon, önkénytelenül felveti a kérdést, milyen és mekkora legyen a könyvtár? A könyvtár fejlesztése nem öncél. Vannak irodalomigényes és kevésbé irodalomigényes szakmák. Ezért az alapvető könyvek beszerzése után nem minden könyvtárat szükséges évenként egyenletes ütemben fejleszteni, mert ez a könyvtár felhigulásához vezet, a nem okvetlenül szükséges, nem a főgyűjtőkörhöz tartozó könyv, folyóirat között elvész a valóban nélkülözhetetlen, sok és megbízható felvilágosítást nyújtó szakirodalom. Ennek elkerülése és annak elősegítése érdekében, hogy a legkorszerűbb, legtöbb hasznos információt nyújtó kézikönyvek valóban állandóan kéznél legyenek, a legcélyszerűbben a szabadpolcos raktározással oldható meg.

Itt azonban megint meg kell állnunk egy percre. A jó könyvtári munkához a könyv /folyóirat, stb./ és a könyvtáros még nem elég, ahhoz helyre is van szükség. A hely pedig egy-két ujjban épült üzemtől eltekintve - nagyon kevés. Szükség volna egy raktárhelyiségre, ahova "Idegeneknek tilos a bemenet". Kell egy feldolgozó szoba a leltározás, tulajdon bélyegzés, leltári számok felragasztása, katalógizálás, kartonok és megrendelések gépelése, a kölcsönzési kartonok vezetése stb. céljából. Szükséges természetesen olvasóterem is, mégpedig célszerűen külön folyóirat- és külön könyvolvasó. A folyóiratolvasóban kirakatpolcon kell kiállítani a legfrissebb folyóiratokat és mögöttük tartani a különleges polcon a régebbi számokat. Hely kell a ma már nélkülözhetetlen mikrofilmolvasó és a gyors-fotokópiát készítő Dokufó számára is. Sok helyet lehet viszont megtakarítani a tömör raktározás céljait szolgáló, hazailag is gyártott mozgatható polcokkal. 90 %-os helymegtakarítást jelent a dokumentumok mikrofilmes tárolása is.

Ahhoz, hogy a dokumentáció és a könyvtár munkája eredményes legyen, hogy a bevezetőben említett több mint egy millió dokumentum ne holt tőke maradjon, hanem az ipari termelés, a tervezés és kutatás szemlőjévé váljék, hogy műszaki fejlesztéssé, gazdaságosabb és korszerűbb termeléssé alakuljon, nem elég a könyv, a folyóirat, a könyvtáros és a könyvtár sem, hanem szükség van - olvasóra is. Első pillanatban ez a megjegyzés fölöslegesnek látszik, hiszen a könyvtári és dokumentációs, a műszaki tájékoztatási szolgáltatások nyilván az olvasói igények kielégítésére keletkeztek. Valóban így keletkeztek, csak nem mindig párhuzamosan fejlődtek az igények elsőbbségének biztosításával. Sok esetben az igények kielégítését meg kell előznie az igénykeltésnek, amely bebizonyítja, hogy a műszaki tájékoztatás igénybevétele megkönyviti, meggyorsítja a munkát, kiküszöböli a fölösleges párhuzamosságokat, lehetővé teszi mások már elért eredményeinek a felhasználását.

A túl sok tájékoztatási anyag /kiadvány/ már a "Mooers törvényében" leszögezett reakcióhoz vezet, amely szerint nem használják fel az információt akkor, ha a használat kellemetlenebb, vagy nehezebb, mintha egyáltalán nem használják /2/.

A kissé meglepő "törvényt" nem minden tréfás él nélkül Moocsa - Győre Pál tanulmánya szerint - a következőkkel indokolja: az információ el kell olvasni, azután meg kell próbálni megérteni. Ha más nem is történik, az információ egyre inkább szaporodik az asztalunkon - olvasatlanul. Kényelmetlen érzés, hogy valamit tenni kellene vele. A tájékoztatás folyamán kapott irodalomjegyzék azzal a fárasztó kötelezettséggel jár, hogy az ott megadott irodalmat fel kell kutatni, el kell olvasni. Ennek folyamán rájöhettünk arra, hogy főnökünk tévedett, hogy munkánk rossz, vagy felesleges volt. Ha a kutatási jelentés szerzője előzetesen nem végez irodalomkutatást és kihagyja a bibliográfiai hivatkozásokat, gyorsabban készítheti el a jelentését, ezenkívül azt a látszatot kelti, hogy gondolatai újak és eredetiek. Ha valaki a fölösleges ismétlődések elkerülésére gondos irodalomkutatást végez, azt viszont nem veszik észre. A megtakarított munkát nem vesszük számításba, az elvégzett munkát - még ha fölösleges is volt - megfizetik, sőt esetleg jutalmaznak 3/3/.

Nyilvánvaló, hogy az anyagi ösztönzésnek az információk felhasználására és annyi, de csak annyi tájékoztatás adására kell irányulnia, amilyen és amennyi az adott célra, az adott időpontban, az adott személy számára szükséges.

Szomorú lenne, ha a tájékoztatást mindenkire rá kellene erőszakolni. Szerencsére igen sok, de egyúttal sokféleképpen differenciált epontán igény is jelentkezik. Ezek számbavétele: az igénykutatás és az igényfelmérés a dokumentációs munkának igen fontos része. Bár hazai felmérést is végeztünk 1/, sok szempontból érdekesebb az amerikai Institute of Chemical Engineers és másik négy szövetség 1800 mérnök körében végzett felmérése 4/. Ezek közül 300-al személyesen beszéltek és az 1800-ból 206 vegyészmérnök volt. Ezt a választ hasznosították aztán össze az összes megkérdezettől kapott válaszokkal.

A felmérés egyik érdekes tanulsága az volt, hogy a mérnökök gyakran nem ismerik a saját területükre vonatkozó irodalmi forrásokat, tehát meg kell őket tanítani arra, hogyan szerezhetik meg a tájékoztató anyagot.

A feltett kérdések közül az első kérdés az volt, használnak-e a mérnökök munkájuknál gyári vagy kereskedelmi katalógusokat. Az eredmény a következő:

1. táblázat. Gyári katalógusok használata %/

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	85,38	85,39
Nem	12,28	13,22
Nincs válasz	2,34	1,38
Összesen:	100,00	99,99

Érdekesnek látszott folyóiratok cikkeinek különlenyomata iránt is érdeklődni. Erre vonatkozik a 2. táblázat.

2. táblázat. Különlepyomatok használata %/

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	73,10	70,44
Nem	24,56	28,12
Nincs válasz	2,34	1,44
Összesen	100,00	100,00

Tanulmányozták előzetes kiadványok /preprintek/ használatát is. Az előzetes kiadvány olyan irat, amelyet szerzője vagy valamilyen társaság előbb közzétett elolvasásra és megíráására, mielőtt előadásra kerül. A 3. táblázat mutatja, miként használták a mérnökök tájékoztatásul az ilyen kiadványokat.

3. táblázat. Előzetes kiadványok használata %/

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	50,29	36,57
Nem	47,37	61,82
Nincs válasz	2,34	1,61
Összesen	100,00	100,00

4. táblázat. Cikk címjegyzékek /folyóirat tartalomjegyzékek/ és tartalmi kivonatok használata %/

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	51,46	33,47
Nem	46,20	65,04
Nincs válasz	2,34	1,50
Összesen	100,00	100,01

A vegyészmérnököknek több mint a fele használt cikkjegyzéket /Chemical Titles/ és tartalmi kivonatokat /Chemical Abstracts stb./ munkájában, szemben az összes mérnökök egyharmadával. Zavaró körülmény azonban mindkét csoportnál a cikkjegyzékek és tartalmi kivonatok használatának kis százaléka. A beszélgetések folyamán számosan hiányolták, hogy nem ismerik ennek a tájékoztató forrásnak a hozzáférhetőségét.

Feltételezték, hogy a mérnökök sűrűn használnak kézikönyveket. Ez a feltételezés igaznak bizonyult, amint azt a 6. táblázat mutatja.

6. táblázat. Kézikönyvek használata %/

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	90,06	83,27
Nem	7,60	14,95
Nincs válasz	2,34	1,78
Összesen	100,00	100,00

A második világháború óta egyik gyakori irodalmi forma a kutatási jelentés. Sok vita folyt ennek értékéről és annak lehetőségéről, nem szorítja-e ki a folyóiratot a tudományos tájékoztatás közzélése tekintetében.

7. táblázat. Kutatási jelentések használata

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	71,34	58,14
Nem	26,32	40,48
Nincs válasz	2,34	1,38
Összesen	100,00	100,00

Látható, hogy a vegyészmérnökök több kutatási jelentést használtak, mint a mérnökök összessége.

Az első szputnyik fellövése óta, ami felkavarta az amerikai tudományos és műszaki világot, egyre inkább foglalkoznak idegen országokban közzétett anyaggal.

Feltették a kérdést, ismer-e az Egyesült Államokon kívül megjelent, akár idegen, akár angol nyelvű közleményt.

8. táblázat. Az Egyesült Államokon kívül megjelent közlemény használata %/

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	39,77	30,71
Nem	56,72	67,45
Nincs válasz	3,51	1,84
Összesen	100,00	100,00

Mikor azonban tovább kérdezték őket az anyagra vonatkozólag, kiderült, hogy azok legnagyobb része kanadai vagy brit eredetű, és a közlemény angol nyelvű volt.

Megkérdezték azt is, használnak-e angolra fordított idegen anyagot. Az eredményeket a 9. táblázat tartalmazza.

9. táblázat. Fordítások használata %/

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	35,09	22,14
Nem	62,57	76,12
Nincs válasz	2,34	1,44
Összesen	100,00	~ 100,00

A vegyészmérnökök sokkal jobban ismerik az idegen nyelven közzétett anyagot, mint a többi csoportok, mert dokumentációs szervük ilyen irányú tájékoztatást nyilvántart és ismertet.

"Tudott-e valamit hasznosítani munkájában a TV-adásokból" - a választ a 10. táblázat mutatja.

10. táblázat. A TV felhasználása a munkában %/

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	5,26	5,86
Nem	92,40	92,75
Nincs válasz	2,34	1,38
Összesen	100,00	~ 100,00

Ez arra utal, hogy a jelenlegi TV műsorok műszaki használhatósága dokumentációs szempontból igen csekély.

A vizsgálódásba bevont minden mérnöknek feltették a kérdést, használják-e munkájuknál szabványokat és előírásokat. Az eredmények a 11. táblázatban találhatók.

11. táblázat. Szabványok és előírások használata %/

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	49,12	62,51
Nem	48,54	36,11
Nincs válasz	2,34	1,38
Összesen	100,00	100,00

A 11. táblázat eredményei azt mutatják, hogy az A.I.Ch.E. tagjai a szabványok kevésbé érdeklik. Szabadalmak iránt természetesen nagyobb a vegyészek érdeklődése.

12. táblázat. Szabadalmak felhasználása %/

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	53,80	23,69
Nem	43,86	74,93
Nincs válasz	2,34	1,38
Összesen	100,00	100,00

Szerepelt az a kérdés is, mindig megkapja-e a mérnök a kívánt anyagot?

13. táblázat. A kívánt anyagot megszerzők százalékszám

	A.I.Ch.E. tagok válasza	Összes válasz
Igen	39,18	41,80
Nem	52,05	51,41
Nincs válasz	8,77	6,78
Összesen	100,00	~ 100,00

Az eredmény az volt, hogy az illető személy nagyrészt mindent megkapott, amit kért - ha hajlandó volt elég soká várni rá.

A 15., 16. és 17. táblázatok munkakör szerint differenciálnak, és azt a százalékszámot tüntetik fel, amely szerint valamely tájékoztató anyagot az A.I.Ch.E. tagjai, továbbá a tanácsadó mérnökök, a tervező és építő mérnökök, a berendezéseket tervező mérnökök és a tájékoztatást gyűjtő mérnökök felhasználják.

15. táblázat. Gyári katalógusok használata a különböző munkaterületi csoportoknál %/

	A.I.Ch.E. tagok	Tanácsadók	Tervezők és építők	Berendezés tervezők	Tájékoztatást gyűjtők
Igen	85,38	77,27	90,05	64,84	50,77
Nem	12,28	22,73	9,95	35,16	49,23
Nincs válasz	2,34	0	0	0	0
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

16. táblázat. Tartalmi kivonatok és jegyzékek használata a különböző munkaterületi csoportoknál %/

	A.I.Ch.E. tagok	Tanácsadók	Tervezők és építők	Berendezés tervezők	Tájékoztatást gyűjtők
Igen	50,29	31,81	43,02	3,91	61,54
Nem	47,37	68,18	55,44	96,09	38,56
Nincs válasz	2,34	0	1,54	0	0
Összesen	100,00	99,99	100,00	100,00	~ 100,00

A 16. táblázat azt mutatja, hogy a berendezéstervezésben foglalkoztatott mérnökök alig használják bibliográfiákat és referátumokat, ellentétben a tájékoztatást gyűjtő csoporttal.

Míg a vegyészmérnököknél a szabadalmak felhasználása 50 % felett van, majdnem nullára esőkken a berendezéstervezésnél, és nem sokkal jobb a tanácsadó mérnököknél sem.

Érdekes a vizsgálatnál alkalmazott metodika is.

A leírt vizsgálat keresztülviteléhez a Mérnökök Egyesült Tanácsa öt alapító szövetségének közreműködését kérték és kapták meg. Ezek: az Amerikai Vegyészmérnöki Intézet; a Gépészmérnökök Amerikai Szövetsége; az Általános Mérnökök Amerikai Szövetsége; az Amerikai Bányá-, Kohó- és Kőolajmérnöki Intézet és az Elektromos és Elektronikus Mérnökök Intézete.

A kikérdezendő személyek levelet kaptak, amelyben együttműködésüket kérték és azt, gondoskodjanak arról, hogy kellő idő álljon rendelkezésre, amikor a véleménykutató jelentkezik nála. A kérdezgetést szalagon rögzítették.

A választék esetleges egyoldalúságának megakadályozása miatt 4000 nevet irtak ki ugyanattól az öt egyesülettől úgy, hogy ezek az ország egész területét fedjék. Postán küldték ki a megbeszélésekkel egyező kérdőíveket, amelyekből kb. 40 %-ot állítottak ki, és küldték vissza.

Más oldalról világítja meg a kérdést egy, az ESSO-nál készült tanulmány /5/. Egyenesen felveti, hogy "ténylegesen fennálló kérdés-e a fel nem használás?" A válasz: mint minden általánosításban, ebben is van veszélyes elem. Feltevésük szerint úgy látszik, azt a megfigyelést, hogy a könyvtári könyveket nem használják, bővítették ki a következő általános megállapítással: általában nem használják a műszaki tájékoztatást. Erre vonatkozóan sok adatot gyűjtöttek. Tanulmányokat folytattak a javasolt módszer-változtatások szükségességére. Aból indultak ki, hogy a három fő tevékenység: 1. a vállalat műszaki alkalmazottainak tájékoztatása az aktuális műszaki fejlődésről /általános tájékoztatás a műszaki fejlődéssel való lépéstartás céljából/, 2. válaszadás aránylag egyszerű kérdésekre /referenz szolgálat/, 3. valamely kutatási, fejlesztési tevékenységgel kapcsolatos visszakereső tevékenység.

Tapasztalatuk az, hogy a kiadványokat általános szakmai tájékozódás céljaira igenis használják. A kutatásban foglalkoztatott mérnökök rendszeresen igényelnek anyagot a rövid közlemények alapján. A kutatók és az üzemiek egyaránt elsősorban folyóiratcikkek iránt érdeklődnek, de a kutatók sürűbben használnak könyveket és szabadalmakat. A kutató mérnököknek a felmérés szerint jelentős tájékoztatási forrása a személyes összeköttetés is. Ezt általában akkor veszik igénybe, ha a terv szoros kapcsolatban van olyan területtel, amelyen egyik kartárs jelentős gyakorlatot szerzett.

Összeállításuk szerint 1200 fős szakember-létszám mellett az egy év alatt befutott igények az alábbiak voltak:

<u>Szolgáltató szerv</u>	<u>Az igénylések száma</u>
Könyvtári referenz szolgálat	3 000
Könyvkölcsönzés	15 000
Folyóirat és folyóiratcikk	23 000
Kartongyűjteményből igénylés	38 000
Belső műszaki jelentés igénylés	6 000

Talán helyes, ha itt mindjárt megjegyezzük, hogy az Egyesült Államokban és Kanadában 12 kőolajvállalatnál végzett vizsgálat szerint összesen 262 főnyi létszáma a tájékoztatási szolgálat és költségei kb. 2,4 %-át teszik ki a vállalatok kutatási költségvetésének. Ez nem sok, de nálunk csak egyes kivételes szakmákban /pl. gyógyszer/ érik el.

Az ESSO vizsgálata különösen a kutatásban foglalkoztatottak és a nem kutatók közötti igénykülönbségekre terjedt ki a dokumentációs szolgáltatásokat illetően.

Megvizsgálták, hogyan használják fel a tartalmi kivonatokat?

	Kutatásban d o l g o z ó k	Nem kutatásban
A mérnökök hány százaléka használja a kivonatos jelentéseket?	89,2	78,1
Ezek közül hány százalék olvas el minden jelentést?	96,0	60,0
Hány százalék használja fel általános tájékozottságra?	88,6	87,6
Hány százalék igényel adatokat?	71,1	31,5
Ez igénylések hány százaléka vonatkozik		
folyóiratcikkekre	82,1	89,3
szabadalmakra	27,4	14,3
könyvekre	12,3	7,1

Másik szempont volt, hogy milyen mértékben használják fel a tervező mérnökök a rendelkezésre álló tájékoztatást?

	A mérnökök százaléka
Az új tervezés megkezdése előtt átnézi a rendelkezésre álló tájékoztatást	72
Az új tervezési munka korai stádiumában átnézi a rendelkezésre álló tájékoztatást	16
Más forrásból szerez tájékoztatást	12

Kutatták azt is, hogy az egyes tájékoztatási forrásokat milyen mértékben használják?

	kutató m é r n ö k ö k	nem kutató
Hány százalék használja a vállalati dokumentum-gyűjteményt?	33,3	64,7
Hány százalék használja a saját cé- dula gyűjteményét?	0,0	13,2
Hány százalék használja a könyvtárat?	52,9	25,0
Hány százalék használja fel személyes összeköttetéseit?	15,7	4,4

Minden ilyen és hasonló felmérés erősen reprezentatív. Az Egyesült Államok-beli adatok még az Egyesült Államokban sem általánosíthatók, még kevésbé nálunk. Mindenesetre azonban irányt mutatnak arra, hogy hol jelentkeznek problémák, milyen területeken kell idehaza is vizsgálatokat folytatnunk ahhoz, hogy a ténylegesen jelentkező igényeket kielégítsük, és a rendelkezésre álló dokumentációs és könyvtári szolgáltatásokat a legnagyobb mértékben hasznosítsuk. A vállalati /intézeti/ igények és a dokumentációs szolgáltatások összhangjának a megteremtésében és állandó finomításában az üzemi műszaki tájékoztatás dolgozóira váró feladat mindenesetre - sok.

.□.

IRODALOM

- /1/ A szakirodalmi dokumentációs szolgáltatások iránti igények vizsgálata. 1-3. /füzet/. Összeáll.: Jánoszy Lajos, Lázár Péter stb. Bp. 1963. /OMFB-DAB 63-9./
- /2/ PATEK F.: A tudományos és műszaki tájékoztatás átvételét befolyásoló tényezők. /Hozzászólás a Mooers tétel vitájához./= TMT, 12.évf. 5/6.sz. 1965. máj./jun. p. 376-389.
- /3/ GYÖRE P.: Mooers törvénye. = TMT, 11.évf. 9/10.sz. 1964.nov./dec. p. 748-763.
- /4/ DAVIS, R.A.: How engineers use literature. = CEP Chemical Engineering Progress, 61.vol. 3.No. 1965.márc. p.30-34.
- /5/ DEVLIN, T.J.: Putting information to work. = u.o. p.35-37.

..□..

INZELT.I.: Too much or too few?

Documentation "economics" or utilization of the library stock represents a topic often argued about. No expression on a financial basis exists: it is, however, possible to qualitatively study the demands on various document types, and to search for a method suitable to proportionate library possibilities and requirements. Paper presents data on this subject derived in this and other countries.

oOo

INZELT.I.: Viel oder wenig?

Die "Wirtschaftlichkeit" der Dokumentation und die Nutzbarmachung des Bibliotheksbestandes sind vielbesprochene Themen, die jedoch nicht unmittelbar finanziell erfasst werden können. Es besteht aber die Möglichkeit den Bedarf an den einzelnen Dokumentenarten wenigstens qualitativ zu prüfen und Methoden für die richtige Proportionierung der Mittel der Bibliotheken und der Befriedigung des Bedarfes zu suchen. Der Artikel gibt einschlägige ungarische und ausländische Angaben bekannt.

oOo

ИНЗЕЛЪТ II.: Много или мало?

Частым предметом споров бывает "экономичность" документации, используемость библиотечных фондов. Выразить эти показатели в денежных выражениях - весьма затруднительно, однако, вполне возможно, хотя бы в отношении качества, проанализировать запросы в отношении отдельных видов документации, и подыскать метод для улучшения пропорциональности между возможностями и используемостью библиотек. Статья знакомит с отечественными и зарубежными данными по этому комплексу вопросов.

oOo